

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ NA hARDTEISTIMÉIREACHTA, 2010

LÉANN CLASAICEACH –ARDLEIBHÉAL

(400 marc)

DÉ CÉADAOIN, 23 MEITHEAMH – TRÁTHNÓNA 2.00 go 5.00

- Tá ceisteanna ar DHEICH dTOPAIC ar an scrúdpháipéar seo.
- Tá na topaicí roinnte ina dtrí ghrúpa mar seo a leanas:
 - Grúpa I : Na Topaicí 1 go 4
 - Grúpa II : Na Topaicí 5 go 7
 - Grúpa III : Na Topaicí 8 go 10
- Tá ar iarrthóirí ceisteanna a fhreagairt ar CHEITHRE THOPAIC mar seo a leanas:
Is gá topaic amháin a roghnú as *gach ceann* de na trí ghrúpa agus is féidir an *ceathrú* topaic a roghnú as *ceann ar bith* de na trí ghrúpa.
- Tá céad marc ag gabháil le gach topaic.
- Na fótagraif atá ag teastáil chun na ceisteanna ar na Topaicí 8 agus 10 a fhreagairt, tá siad le fáil ar pháipéar leis seo atá marcáilte le X.

GRÚPA I: Na Topaicí 1 go 4

Topaic 1. An Aithin i mbun Cogaíochta.

[100]

Freagair **dhá cheann ar bith** de na ceisteanna seo a leanas. (Tá caoga marc ag gabháil le gach ceist):-

- (i) Ba dhaonlathas í an Aithin, áit ar shocraigh na saoránaigh gach gnó tábhachtach sa Chomhthionól. Dar leat, ar chabhraigh an cineál sin rialtais leis na hAithnigh agus iad i mbun cogaíochta in aghaidh Sparta agus a comhghuaillithe nó ar chuir sé bac orthu? Déan tagairt don téacs mar thacaíocht le do fhreagra. (50)
- (ii) (a) Tabhair cuntas ar an ról a d'imir Alcaibiaidés, an státaire agus an ginearál Aithneach, i gCogadh na Peilipínise. (35)
- (b) An bhfuil meas agat ar Alcaibiaidés nó nach bhfuil? Luaigh cúiseanna le do fhreagra. (15)
- (iii) Tharla Cath Amphipolis in 422 R.Ch.
- (a) Tabhair cuntas ar an gcath. (35)
- (b) Conas a chuaigh toradh an chatha i gcion ar chúrsa an chogaidh? (15)
- (iv) “Ní píosa scríbhneoireachta é mo shaothar atá ceaptha chun freastal ar spéis phobal an lae ach rinneadh é chun go mairfeadh sé go brách.” (Túicídídés, *Stair Chogadh na Peilipínise*)
- Cad iad na cáilíochtaí a rinne staraí mór de Thúicídídés, dar leat? Déan tagairt don téacs mar thacaíocht le do fhreagra. (50)

Topaic 2. Alastair Mór

[100]

Freagair **dhá cheann ar bith** de na ceisteanna seo a leanas. (Tá caoga marc ag gabháil le gach ceist):-

- (i) (a) Tabhair breac-chuntas ar na himeachtaí ba chúis le básanna Fiolótas agus Páirméinión. (30)
- (b) An dóigh leat go raibh bású Fiolótas cóir? Luaigh cúiseanna le do fhreagra. (20)
- (ii) Tabhair cuntas ar Chath Ghágaiméala faoi na ceannteidil seo a leanas:
- Ullmhúcháin Alastair agus Dáirias don chath;
Cúrsa an chatha;
Na torthaí a bhain le bua Alastair dá fheachtas chun an Impireacht Pheirseach a ghabháil. (50)
- (iii) (a) Dar leat, cén fáth ar chinn Alastair ar Fhásach na Gearróisia a thrasnú? (15)
- (b) An aontaíonn tú gurbh é trasnú Fhásach na Gearróisia an tubaiste ba mhó de chuid ghníomhréim Alastair? Luaigh cúiseanna le do fhreagra. (35)
- (iv) “... agus mar sin chuir sé fios ar Arastatail.” (Platón, *Beatha Alastair*)
- (a) De réir Phlútairc, cén fáth ar chuir Pilib oideachas a mhic Alastair faoi chúram Arastatail? (10)
- (b) De réir Phlútairc, cén tionchar a d'imir Arastatail ar Alastair? (20)
- (c) Cén fhianaise atá ann gur lean Alastair dá spéis san fhealsúnacht ar feadh a shaoil? (20)

Topaic 3. An Saol agus Cúrsaí Smaointeoireachta i bPoblacht Dhéanach na Róimhe.**[100]**

Freagair **dhá cheann ar bith** de na ceisteanna seo a leanas. (Tá caoga marc ag gabháil le gach ceist):-

- (i) Tabhair cuntas ar an ról a d'imir Publius Clodius i ngnóthaí na Poblachta Déanaí. (50)
 - (ii) Sa sliocht as *Conas na Cinntí Cearta a Dhéanamh*, fiafraíonn Cicearó ar cheart go dtiocfadh fear amháin i dtír ar a bhfuil cailte ag fear eile.
 - (a) Taispeáin conas a úsáideann Cicearó samplaí sonracha chun an cheist seo a phlé. (40)
 - (b) An aontaíonn tú le breithiúnas Chicearó sna samplaí sin? Luaigh cúiseanna le do fhreagra. (10)
 - (iii) (a) Dar le Sallaistias in *Ardréim agus Meath na Róimhe*, cén fáth gur ar na huaisle is mó atá an locht i ngeall ar mheath na Róimhe? (35)
 - (b) Sa sliocht céanna, cén fáth a gcuireann Sallaistias locht ar leith ar an deachtóir Sulla as an bhfás ar an bhforéigean agus ar an tsaint? (15)
 - (iv) (a) Tabhair cuntas ar laethanta deiridh Chicearó tar éis a eisreachtaithe ag Marcas Antaine. (35)
 - (b) Luaigh cúiseanna a raibh fuath ag Marcas Antaine do Chicearó. (15)
-

Topaic 4. Na Staraithe Rómhánacha.**[100]**

Freagair **dhá cheann ar bith** de na ceisteanna seo a leanas. (Tá caoga marc ag gabháil le gach ceist):-

- (i) (a) Tabhair cuntas ar bheatha agus ar bhás Iúilia, an t-aon iníon a bhí ag an Impire Ágastas. (35)
 - (b) Cad a cheapann tú faoin gcaoi ar chaith Ágastas lena iníon Iúilia? Déan tagairt don téacs mar thacaíocht le do fhreagra. (15)
 - (ii) Tugann beathaisnéis Thibir le Tacatas cuntas cruinn ar a réimeas, ach idirmhíononn sé na himeachtaí sin chun an tuairim is measa ab fhéidir a chur in iúl ar Thibir. Pléigh an ráiteas seo. Déan tagairt don téacs mar thacaíocht le do fhreagra. (50)
 - (iii) (a) Déan cur síos ar thurnamh agus ar bhás Messalina, bean chéile an Impire Cláidias. (40)
 - (b) Déan trácht ar iompraíocht Chláidias an uair a fuair Messalina bás. (10)
 - (iv) Bhí an fealsamh Seinice ag feidhmiú mar oide don Impire Néaró.
 - (a) Tabhair breac-chuntas ar ghníomhréim Sheinice le linn réimeas Néaró. (30)
 - (b) “Ba mhall agus b’fhadálach é bás Sheinice.” (Tacatas, *Annála*)
De réir Thacatas, cén chaoi a bhfuair Seinice bás? (20)
-

GRÚPA II: Topaicí 5 go 7

Topaic 5. An Drámaíocht Ghréagach.

[100]

Freagair **dhá cheann ar bith** de na ceisteanna seo a leanas. (Tá caoga marc ag gabháil le gach ceist):-

- (i) Sa dráma *Proiméitéas Faoi Chuibhreach* le hAescaileas, léirítear Séas go soiléir mar an bithiúnach. An aontaíonn tú leis an ráiteas seo? Déan tagairt don dráma mar thacaíocht le do fhreagra. (50)
- (ii) (a) Sa dráma *Froganna*, cad is dóigh leat den chaoi a léiríonn Aristophanes Dinísias? (25)
(b) Pléigh ról Xanthias, sclábhaí Dinísias, sa dráma *Froganna* le Aristophanes. (25)
- (iii) Sa dráma *Méidé* le hEoiripidéas, sa chéad aighneas a bhí acu cuireann Méidé míbhuíochas, móideanna briste agus a tréigean féin agus tréigean a bpáistí i leith Iasón.
(a) Conas a chosnaíonn Iasón é féin ar na cúisimh sin? (35)
(b) Tar éis an radharc seo a léamh duit, cad is dóigh leat den dearcadh atá ag Iasón ar na mná? (15)
- (iv) Pléigh ról agus carachtar Iocasta sa dráma *Éideapús Rí* le Sofaicléas. (50)

Topaic 6. An Eipic Ársa.

[100]

Freagair **dhá cheann ar bith** de na ceisteanna seo a leanas. (Tá caoga marc ag gabháil le gach ceist):-

- (i) San *Odaisé* le Hóiméar cuirtear pionós uafásach ar na Suirígh agus ar na searbhóntaí mná mídhílse i ngeall ar a gcoireanna. An dóigh leat gur thuill siad pionós dá leithéid? Déan tagairt don téacs mar thacaíocht le do fhreagra. (50)
- (ii) Cuir an ról a imríonn mac Odaiséas Telemachus san *Odaisé* le Hóiméar i gcomparáid le ról mhac Aeinéas Ascanius san *Aeinéid* le Veirgil. (50)
- (iii) Cé gur namhaid gan trócaire le hAeinéas í Iúnó, tá cairde aige i measc na ndéithe. Pléigh an ról a imríonn na déithe san *Aeinéid* le Veirgil i bhfianaise an ráitis seo. (50)
- (iv) Cuir stádas na mban sa *Táin* i gcomparáid le stádas na mban san *Odaisé* nó san *Aeinéid*. (50)

Topaic 7. Scríbhneoirí na Tréimhse Ágastaí.**[100]**Freagair **dhá cheann ar bith** de na ceisteanna seo a leanas. (Tá caoga marc ag gabháil le gach ceist):-

- (i) Bunaithe ar a bhfuil léite agat de na dánta le Proipeirtias ar do chúrsa, cén tuairim a fuair tú de
- (a) mar fhear
 - (b) mar leannán. (25, 25)
- (ii) (a) Déan achoimre ar an scéal faoi Oirféas agus Eoraidicé mar a insíonn Veirgil é. (30)
- (b) Conas a d'éirigh le Veirgil an scéal a dhéanamh drámata agus corraitheach? (20)
- (iii) (a) Sna dánta le Horáit ar do chúrsa, cén dearcadh atá aige ar an mbás agus ar ghiorracht an tsaoil? (35)
- (b) Cén difríocht atá idir dearcadh Horáit ar an mbás agus dearcadh Phroipeirtias ar an mbás? (15)
- (iv) (a) Sa sliocht *Na Rómhánaigh Cloíte ag Hannibal ag Cannae*, cén cur síos a dhéanann Livias ar iompraíocht na beirte consal Terentius Varro agus Aemilius Paulus? (30)
- (b) Mínigh cén fáth ar éirigh chomh maith sin le beartaíocht Hannibal i gCath Cannae. (20)

GRÚPA III: Topaicí 8 go 10**Topaic 8. Ealaín agus Ailtireacht i Sochaí na Gréige.****[100]**Freagair **dhá cheann ar bith** de na ceisteanna seo a leanas. (Tá caoga marc ag gabháil le gach ceist):-

- (i) Léiríonn **Fótagraf A** ar **Pháipéar X** vása as an tSean-Aithin.
- (a) Cén t-ainm a thugtar ar vása den chruth seo? (5)
 - (b) Cén cuspóir a bhí ag vásaí dá leithéid? (10)
 - (c) Déan trácht ar an radharc agus ar an maisiúchán ar an vása. (15)
 - (d) Mínigh go hachomair conas a cuireadh an maisiúchán ar vásaí le fíoracha dubha. (20)
- (ii) Déan staidéar ar an dealbhóireacht a léirítear i bh**Fótagraf B** ar **Pháipéar X**.
- (a) Ainmnigh an fhíor a léirítear. Cérbh é dealbhóir na deilbhe seo? (10)
 - (b) Cén tréimhse den dealbhóireacht Ghréagach lena mbaineann an dealbh seo? (10)
 - (c) Cad iad na gnéithe den dealbh seo atá ina n-eiseamláir thipiciúil den tréimhse sin? (30)
- (iii) (a) Sainaithin an dealbhóireacht a léirítear i bh**Fótagraf C** ar **Pháipéar X**. (5)
- (b) Cén cuspóir a bhí ag an dealbhóireacht seo agus cá raibh sí suite? (10)
 - (c) Déan cur síos achomair ar an teampall ina raibh an dealbhóireacht seo suite. (15)
 - (d) Cén tréimhse den dealbhóireacht Ghréagach lena mbaineann an dealbh seo? Luaigh cúiseanna le do fhreagra. (20)
- (iv) Léiríonn **Fótagraf D** ar **Pháipéar X** plean theampall Dórach Shéas in Akragas (Agrigentum).
- (a) Déan cur síos ar na gnéithe tipiciúla den ord Dórach. (20)
 - (b) Déan cur síos ar an teampall i bh**Fótagraf D** agus mínigh cén fáth a bhfuil sé chomh neamhghnách sin. (25)
 - (c) Cén tréimhse den ailtireacht Ghréagach lena mbaineann sé? (5)

Topaic 9. An Fealsamh sa tSochaí: Staidéar ar Shócraitéas agus ar Phlatón. [100]

Freagair **dhá cheann ar bith** de na ceisteanna seo a leanas. (Tá caoga marc ag gabháil le gach ceist):-

- (i) (a) Tabhair breac-chuntas ar dhearcadh Shócraitéas ar an saibhreas agus ar an mbochtaineacht sa *Phoblacht* le Platón. (35)
- (b) Cén fáth a n-áitíonn Sócraitéas nár cheart do na Gardaí maoin phríobháideach ar bith a bheith acu? (15)
- (ii) (a) Tabhair breac-chuntas ar Fhátshcéal na hUaimhe sa *Phoblacht* le Platón. (20)
- (b) Mínigh cad is ciall leis an bhfátshcéal. (20)
- (c) An aontaíonn tú go gcuireann an fátshcéal dearcadh Phlatón i láthair go héifeachtach? Luaigh cúis le do fhreagra. (10)
- (iii) (a) Tabhair breac-chuntas ar dhearcadh Shócraitéas ar ról na mban ina stát idéalach sa *Phoblacht* le Platón. (25)
- (b) Conas a chosnaíonn Sócraitéas a dhearcadh ar ról na mban? (25)
- (iv) Ar mhaith leat bheith i do chónaí sa tsochaí idéalach a léirítear sa *Phoblacht* le Platón? Déan tagairt don téacs mar thacaíocht le do fhreagra. (50)
-

Topaic 10. Ealaín agus Ailtireacht na Rómhánach. [100]

Freagair **dhá cheann ar bith** de na ceisteanna seo a leanas. (Tá caoga marc ag gabháil le gach ceist):-

- (i) Déan staidéar ar phlean Palmyra i bhFótagraf E ar **Pháipéar X** agus freagair na ceisteanna seo a leanas.
- (a) Sainithin na gnéithe atá marcáilte **B, C, D, E, F**. (15)
- (b) Déan cur síos ar ar thug Mortimer Wheeler “na gnéithe oirthearacha” den chathair ársa. (15)
- (c) “Tá Mór-Theampall Bhel go hard os cionn an radhairc.” (Wheeler) Déan cur síos achomair ar an teampall agus ar a chlós. (20)
- (ii) Léiríonn **Fótagraf F** an taobh istigh den Phaintéon sa Róimh.
- (a) Ainmnigh an t-impire a bhí freagrach as an teampall a thógáil. (5)
- (b) Déan cur síos ar an taobh amuigh den teampall. (15)
- (c) An aontaíonn tú le Wheeler nuair a deir sé, “Mar thaobh istigh níl sárú an Phaintéoin le fáil”? Mínigh do fhreagra. (30)
- (iii) (a) Sainithin an séadchomhartha a léirítear i bhFótagraf G ar **Pháipéar X**. (5)
- (b) Cad atá á chomóradh leis an séadchomhartha seo? (5)
- (c) “Oibríonn coinbhinsiún aisteach na ‘stíle leanúnaí’ ” (Wheeler) Cén rud í an ‘stíl leanúnach’ agus, de réir Wheeler, conas a oibríonn sí? (25)
- (d) “Tá gach peirspictíocht ina cíor thuathail.” (Wheeler) Déan trácht ar an gcaoi ar chaith an dealbhóir leis an bpeirspictíocht agus an séadchomhartha seo á shnoí aige. (15)
- (iv) Léiríonn **Fótagraf H** ar **Pháipéar X** múrphéintéireacht as Poimpé.
- (a) Cén stíl de péintéireacht Phoimpé lena mbaineann an pictiúr seo? (5)
- (b) Déan cur síos ar ghnéithe na stíle seo péintéireachta atá le feiceáil sa phictiúr seo. (30)
- (c) Dar leat, cén fáth ar chuir na Rómhánaigh pictiúir dá leithéid á bpéinteáil ar a gcuid ballaí? (5)
- (d) Ainmnigh péintéireacht amháin eile ar do chúrsa a thaitin leat agus luaigh cúiseanna le do rogha. (10)
-

Leathanach Bán

Leathanach Bán